

ivn natuur
educatie
VALKENSWAARD
WAALE

Nieuws uit

D'n Nieuwe Hof

Datum ALV 22 april 2020

Bijeenkomst over duurzame natuur

**Nieuw: cursus excursieleider in
de natuur**

Excursie amfibieën en reptielen

**Bee friendly; heel Nederland in
bloei voor de bij**

Jaarverslagen alle werkgroepen

LENTE 2020

IVN: Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

IVN instituut voor natuureducatie en duurzaamheid is een organisatie van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een duurzame samenleving.

Lidmaatschap

Vriend van IVN: € 15,00

Landelijk lidmaatschap: € 24,00 per jaar.

Landelijk gezindslidmaatschap €16.60 . Met het landelijk lidmaatschap steun je je eigen vereniging en het landelijk IVN. Vrienden ontvangen 4x per jaar d'n Nieuwe Hof.

Leden ontvangen daarnaast het landelijk IVN-blad: Mens en Natuur.

Lidmaatschap jeugdleden: € 15,00 per jaar. Lidmaatschap "oudere" jeugdleden: € 20,00 per jaar.

U kunt het bedrag van het lidmaatschap overmaken op:

IBAN:NL19INGB 0001 6112 36 t.n.v. Penningmeester IVN VALKENSWAARD-WAALRE
BIC:INGBNL2A

Opzeggen van uw lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar .
Schriftelijk bij Esther van Daal, E-mailadres: esthervandaal@hotmail.com

De website van onze afdeling is: <http://ivn.nl/afdeling/valkenswaard-waalre>

Natuureducatie Centrum D'n Nieuwe Hof,

Bosstraat 25, 5553 CK VALKENSWAARD, telefoon 040-201 83 95

BESTUUR

Voorzitter	functie vacant	
1e Secretaris	Anneke Droog Van Heemskerckstraat 18 tel: 040-2014727 E-mail: ivn.valkenswaard-waalre@live.nl	5554 PL Valkenswaard
2e Secretaris	functie vacant	
Penningmeester	Jan van Heeswijk Braambeslaan 15 tel: 040-2015307	5552 PE Valkenswaard
Leden	Jan Das Tonterstraat 18 tel: 040-2016075	5561 AN Riethoven
	Ad Baken Molenstraat 83 tel: 040-2015181	5554 JN Valkenswaard
	Gerrit Klitsie Geenhovensedreef 9 tel: 040-2046951	5552 BA Valkenswaard
	Esther van Daal Koningsvaren 3 tel.: 06 380 745 86	5552 EA Valkenswaard

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	pag. 3
Activiteitenoverzicht	pag. 4
Oproep voor Douwe Egberts punten	pag. 5
Voorwoord	pag. 6
Wist u dat.....	pag. 7
Excursie amfibieën en reptielen Meelakkers Jeroen van Delft, Stichting RAVON	pag. 8
Bijeenkomsten over duurzame natuur	pag. 9
Nieuw: cursus excursieleider in de natuur	pag. 10
IVN Brabant: aanbod van trainingen	pag. 10
Bee friendly. Heel Nederland in bloei voor de bij	pag. 11
Gemeentelijke vrijwilligerspenningen Waalre	pag. 12
Kindermiddagen in Vlindertuin Waalre	pag. 12

Algemene Leden Vergadering

Uitnodiging Algemene Leden Vergadering	pag. 13
Notulen van de Algemene Leden Vergadering 2019	pag. 14
Algemeen jaarverslag 2019	pag. 15
Balans 1.1.2020	pag. 16
Financieel overzicht 2019 en begroting 2020	pag. 17

Jaarverslagen

Scholenwerkgroep Aalst	pag. 18
Vogelwerkgroep	pag. 20
Tuinwerkgroep	pag. 21
Website	pag. 22
Werkgroep Riethoven	pag. 23
Oproep: kom de Bomenwerkgroep versterken!	pag. 24
Milieuwerkgroep Waalre	pag. 25
Werkgroep Wolders Ven	pag. 26
Natuurwerkgroep Malpie	pag. 27
Scholenproject	pag. 28
Werkgroep Wandelroutes	pag. 29
Natuurwerkgroep Waalre	pag. 30
Natuurwerkgroep Valkenswaard	pag. 33
Publiekswandelingen en andere andere natuurbelevingsactiviteiten	pag. 34
Bomenwerkgroep	pag. 35
Jeugd IVN	pag. 36
Uitleen projecten	pag. 38
Vlindertuin Waalre	pag. 39
Redactie	pag. 42

Activiteitenoverzicht

Lente 2020

Woensdagochtend

Elke woensdagmorgen zijn de volgende werkgroepen in en rond D'n Nieuwe Hof actief: allereerst is er de Tuinwerkgroep, die er overigens graag wat helpende handen bij heeft! Dan is er de Leskistengroep en daarnaast verzorgt Wil Koopman de uitleen van de projecten.

Schoolproject

Vanaf 19 februari tot aan de grote vakantie zijn er dagelijks scholen op bezoek. Lijkt het u leuk om hier een helpende hand te bieden, stuur dan een mail naar Fanny van Zon fanny@vanzon.nu.

Excursie leefgebied van amfibieën en reptielen

Op zaterdagmorgen 9 mei 2020 geeft Jeroen van Delft naar aanleiding van zijn lezing in oktober 2019 een excursie naar het *leefgebied van amfibieën en reptielen* in gebied de Meelakkers tussen Heeze en Geldrop. Verzamelpunt op de Huisvenseweg 14, ca. 35 minuten fietsen vanaf d'n Nieuwe Hof en 25 minuten vanaf de kerk in Aalst. Tussen 11.15 uur – 12.00 uur terug bij vertrekpunt. Laarzen of stevige wandelschoenen zijn aan te raden. Opgeven is verplicht en kan door vóór 1 mei een mailtje te sturen naar Ad Baken:

h.baken@chello.nl.

Jeugd-IVN:

Voor bijeenkomsten van de diversen groepen zie de data op de website "https://www.ivn.nl/afdelingen/valkenswaard-waalre"

Vlindertuin Waalre: Dinsdagmorgen en woensdagmiddag (tussen 1 april en 1 oktober) zijn de vaste dagdelen waarop tuinvrijwilligers voor informatie aanwezig zijn.

Vlindertuin Riethoven:

De vlindertuin Riethoven is alle dagen toegankelijk. De leden van de werkgroep zijn elke zaterdagmorgen aanwezig voor informatie en onderhoud van 11.00 tot 12.30 uur. Wandelingen voor groepen kunnen worden aangevraagd bij een van de leden van de werkgroep op zaterdagmorgen in de Vlindertuin.

Publiekswandelingen 2020

Zondag 8 maart *Loonwandeling*. Thema "Loonlandschap en cultuur"

Startpunt Herberg "t Loon, Loonderweg 44, 5581 VG Waalre. *Van 14.00 – 16.00 uur*

Zondag 29 Maart *Vogelwandeling in de Malpie*. Thema: "Op zoek naar de Blauwborst".

Startpunt: Parkeerplaats Venbergse Molen. A/d Molenstraat 211. 5556 TA Valkenswaard. *Van 8.00 – 11.00 uur*

Zondag 19 April *Wandeling Aalsterheide*. Thema: "Bos en Heidewandeling". *Van 14.00 – 16.00 uur*

Startpunt Café Mie Pils Leenderweg 1, aan het einde v/d Hutdijk, 5583 TC Aalst gemeente Waalre.

Zondag 10 mei *Vogelwandeling in het Leenderbos/Oasegebied*. Thema: "Zijn alle vogels weer terug?". *07.00 – 10.00 uur*.

Startpunt : Parkeerplaats bij de Drie Bruggen, de Zeelbergweg 37, 5555 XH Valkenswaard.

Maandag 1 juni. Wandeling Dommelen-zuid. Thema: "Op zoek naar voorjaarsbloeiers".
Van 10.00—12.00 uur

Startpunt: Van Informatiebord bij het kruispunt van het fietspad 't Broek met het zandpad.

Zondag 14 juni. Vogelwandeling Thema "Kom mee naar buiten voor de Wielewaal".

Van 07.00 - 10.00 uur

Startpunt: Natuurpoort Achelsekluis. De Kluis 1, 3930 Hamont-Achel. België.

Natuurwerkgroep Malpie:

De werkzaamheden van de Natuurwerkgroep starten weer in september.

Natuurwerkgroepen Waalre en Valkenswaard:

Wilt u deelnemen aan de activiteiten op de zaterdagochtenden, neem dan contact op met:

Ben Putman voor Waalre (040-2215000) of

Wim van Amelsvoort voor Valkenswaard (040-2042979)

Woensdag 11 maart **Boomfeestdag Valkenswaard:** locatie "Opperbos", medewerking school Sint Servatius uit Borkel en Schaft,

Woensdag 18 maart **Boomfeestdag Waalre:** locatie "het Vliegenven" gelegen tussen de Bolksheuvel en het fietspad.

OPROEPJE VOOR DOUWE EGBERTS PUNTEN

Dit nieuwe jaar willen we graag de oude koffie- en theethermoskannen vervangen. Hiervoor vragen we jullie hulp. Veel mensen hebben nog hier en daar

Douwe-Egberts-punten liggen. Het idee van Ellen Kuijlaars is om deze in te zamelen en nieuwe kannen te bestellen. Zo werken we samen een grote ergernis weg: lekkende kannen! De D.E. punten kun je inleveren in een envelop in de brievenbus of geef ze even af op het kantoor.

Alvast veel dank!

Hartelijke groet,

Ellen en Brigit (gastvrouwen IVN)

Voorwoord

Valkenswaard, februari 2020

Beste IVN-ers,

Van de herfst gleden we zo de winter in, een zeer zachte winter kunnen we wel zeggen. Geen bevroren vennen, geen sneeuwstormen en onbegaanbare wegen. En heel gek, dat missen we toch wel een beetje al vinden we de zonnige en wat warme dagen heerlijk. Kijk je in de tuinen en plantsoenen rond, word je verrast door bloeiende crocussen en sneeuwklokjes.

Het Sinterklaashuis heeft een record aantal mensen ontvangen, zo tegen de 3000 duizend . Dat hadden wij nooit kunnen dromen toen voor de eerste maal Sinterklaas met zijn gevolg kwam logeren.

De kerstochtend was oergezellig.

Ook bij ons op het IVN barst het van de energie. De werkers van het schoolproject “Wat schimmelt daar” zijn alles aan het voorbereiden voor de opening, die weer een succes belooft te worden.

De Cursorische Werkgroep heeft alweer een Sterrencursus achter de rug, die druk bezocht werd.

De Tuingroep heeft niet alleen buiten alles opgeruimd, maar heeft ook het documentatiecentrum schoongemaakt en vele spinnen verstoord die zich hadden genesteld tussen de boeken.

Jammer genoeg hebben wij nog geen vervangers gevonden voor de voorzitter en de penningmeester. Esther van Daal heeft in het bestuur de taak van de ledenadministratie overgenomen van Jan van Heeswijk. Dat deed hij er bij het penningmeesterschap nog bij.

Wij gaan genieten van de lente en wie weet valt er toch nog wat sneeuw.

*Namens het bestuur
Anneke Droog*

Wist u dat?

- het bestuur nog steeds aan het zoeken is naar een voorzitter, penningmeester en secretaris.
- ons bestuurslid Esther van Daal de leden-administratie overgenomen heeft van Jan van Heeswijk.
- op 19 februari het nieuwe schoolproject "Wat schimmelt daar" in gebruik is genomen.
- de Boomfeestdag in Valkenswaard op woensdag 11 maart wordt gehouden in het Opperbos met behulp van de school St. Servatius. Mocht u willen gaan kijken, het is vanaf 9.30 uur.
- de Boomfeestdag in Waalre is georganiseerd op woensdag 18 maart. De locatie is "het Vliegven", gelegen tussen de Bolksheuvel en het fietspad over de Oude Spoorbaan. Alle kinderen van groep 8 gaan mee planten. Mocht u willen gaan kijken, informeer dan even bij de scholen.
- op zaterdagmorgen 9 mei Jeroen van Delft een excursie organiseert naar het leefgebied van amfibieën en reptielen in het gebied de Meelakkers tussen Heeze en Geldrop.
- op zaterdag 29 maart, zondag 10 mei en zondag 14 juni vogelwandelingen plaatsvinden.
- op zondag 8 maart een Cultuurwandeling gepland is op 't Loon.
- op maandag 1 juni een veldbloemenwandeling gepland is .
- bij het IVN gebouw, langs de fietsinrit en -stalling, de aanplant wordt bijgewerkt. Er wordt ook een afzetting van gaas aangebracht tegen loslopende honden.

*Mannetje
kamsalamander
Foto: Ben Geutskens*

Excursie amfibieën en reptielen Meelakkers Jeroen van Delft, Stichting RAVON

*Na zijn lezing van oktober j.l. zal Jeroen van Delft op **zaterdagochtend 9 mei a.s.** een excursie geven met speciale aandacht voor amfibieën en reptielen.*

Na zijn lezing van oktober j.l. zal Jeroen van Delft op **zaterdagochtend 9 mei a.s.** een excursie geven met speciale aandacht voor amfibieën en reptielen. We gaan op pad in het gevarieerde gebied de Meelakkers tussen Heeze en Geldrop. Hier kunnen we met wat geluk de nodige amfibieën bekijken, waaronder alle drie de salamandersoorten van deze regio. Ook zullen we proberen een levendbarende hagedis (een reptiel) te zien. Jeroen zal ingaan op de herkenning en levenswijze van de soorten en ook wat over natuurbeheer vertellen. Daarnaast zal er aandacht zijn voor andere interessante soorten, zoals de veldkrekkel, moerashertshooi, libellen(larven) en wat we verder zoal tegenkomen.

We verzamelen om 9.15u op de Huisvenseweg in Heeze, ca. 400 meter ten oosten van het kantoor van Bosgroep Zuid Nederland (Huisvenseweg 14, ca. 35 minuten fietsen vanaf D'n Nieuwe Hof

en 25 minuten vanaf de kerk in Aalst). Van daar lopen we door het bos langs enkele poelen en vennen die we zullen bemonsteren. Tussen 11.15u - 12.00u komen we weer terug bij ons vertrekpunt. Laarzen of stevige wandelschoenen zijn aan te raden. ***Opgeven is verplicht en kan door vóór 1 mei een mailtje te sturen naar Ad Baken: h.baken@chello.nl.***

Jeroen van Delft komt uit Aalst-Waalre en kent onze omgeving erg goed. Als kind was hij er al aan het struinen en binnen het IVN Valkenswaard-Waalre is hij jarenlang jeugdlid en later ook jeugdbegeleider geweest. Als bioloog werkt hij bij Stichting Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (RAVON) in Nijmegen. Hij is onder meer een van de auteurs van het boek *De Amfibieën en Reptielen van Nederland*; deel 9 in de monumentale boekenreeks "Nederlandse Fauna"

Bijeenkomsten over duurzame natuur

Water kan worden vastgehouden in een wadi

Het IVN staat middenin de vragen die op ons af komen over de veranderingen in onze leefomgeving: hoe moeten we ons aanpassen om hitte en droogte tegen te gaan, maatregelen nemen om water tegen en vast te houden, CO₂-uitstoot te verminderen, alternatieve energie te gebruiken? Wat is de invloed daarvan op ons landschap? En wat kunnen we er aan doen? Hoe kunnen landbouw en natuur samengaan?

IVN Veldhoven Eindhoven Vessem organiseert 4 bijeenkomsten over deze thema's.

De **eerste drie vinden** plaats in Veldhoven in D'n Aard, Ariespad 5, Veldhoven van 20.00 tot 22.00 uur.

De **laatste keer** wordt afgesloten met een bezoek in Eindhoven aan de Genneper Hoeve.

Deze bijeenkomsten zijn interessant voor ieder die de relatie met de natuur en deze onderwerpen wil doorgronden. Deelname is gratis. **Opgeven graag per mail bij ivn.vev@gmail.com**

31 maart

Introductie:

Wat is onze **houding** naar natuur? Hoe staat het met het **klimaat**? Wat zijn de feiten en wat doet dat met onze beleving? Hoe zit het nu met klimaat en stikstof? Wat doet het met dieren en planten? Hoe kunnen we er optimistisch over blijven?. Actieve leden van het IVN waaronder Jannie Landa en Heine van Maar gaan na een inleiding hierover in gesprek.

14 april

Energie.

Hoe zat het ook alweer met CO₂ en milieueffecten? Welke energievormen zijn

te gebruiken? Wat leveren ze op aan CO₂ winst? Sander Löwik, werkzaam bij de Brabantse Milieu Federatie neemt ons mee in dit vraag-stuk en Duurzaam Veldhoven licht toe wat je zelf kunt doen om het energieverbruik te verminderen.

2 juni

Landbouw en natuur in evenwicht, het kan.

Voor Staatsbosbeheer is het realiseren van natuur-inclusieve landbouw niet alleen doelstelling, maar ze werken er concreet aan samen met de boeren. Hennie Otten werkzaam bij Staatsbosbeheer vertelt over de verschillende mogelijkheden en gaat hierover in gesprek.

16 juni

Bezoek aan de Genneper Hoeve, Tongelreepad 1, Eindhoven.

Verzamelen bij de ingang om 19.30 uur. Age Opdam runt samen met zijn vrouw Mirjam Matze een biologisch dynamische boerderij. Biodiversiteit eindigt bij hen niet bij de perceelsgrenzen. Ter plekke kun je dat zien en krijg je een toelichting op het gebruik van het land en de rol van de dieren hierbij.

Cor de Jong

IVN Brabant

aanbod aan trainingen
op onder andere het gebied
van Natuur en Gezondheid.

Voor leden

IVN Brabant biedt advies en ondersteuning aan IVN-afdelingen. Zo organiseren we voor onze IVN-leden jaarlijks diverse bijscholingen en activiteiten. Hieronder een overzicht van ons aanbod:

13 februari:
Workshop visueel werken in Roermond

27 maart:
Workshop Natuurkoffer in Tilburg

19 mei/ 23 juni
Training Natuur doet je goed in Eindhoven

25 september
Training Mantelzorgwandeling in Eindhoven

27 oktober/ 17 november
Cursus Natuur en Gezondheid in Tilburg

26 november
Training Storytelling Natuur en Gezondheid in Tilburg

Voor meer informatie en aanmelden
kijk hier www.ivn.nl/trainingen

NIEUW:

cursus excursieleider in de natuur

Het aantal natuurgidsen die publiekswandelingen leiden vergrijsst en wordt steeds kleiner. Dat is jammer, want het is één van de kernactiviteiten van het IVN.

Daarom organiseert de regionale cursuswerkgroep “de Kempen” vanaf september 2020 tot en met juni 2021 tijdens maandelijkse bijeenkomsten een cursus “excursieleider in de natuur”. De bedoeling is dat deze gidsen in hun eigen afdeling publiekswandelingen gaan begeleiden.

Het is *geen* Natuurgidsenopleiding. Deze is een stuk zwaarder en heeft een bredere opzet. Onze cursus is bedoeld voor iedereen die het leuk vindt om één of twee keer per jaar met mensen naar buiten te gaan, van de natuur te laten genieten en daarover te vertellen. Dit kan in een zelfgekozen natuurgebied binnen in hun eigen IVN afdeling. Het kan ook een bekende of bestaande IVN-wandeling zijn. Meer over deze cursus leest u binnenkort in de lokale pers.

Als u interesse heeft noteer dan alvast de datum **dinsdag 23 juni**. Dan wordt er in **“d’n Nieuwe hof” om 20.00u.** een informatieavond gehouden.

U kunt zich voor deze avond opgeven via cfjdejong@versatel.nl

U kunt ook bellen voor meer informatie naar: 06 22 00 65 08

*Namens de regionale cursuswerkgroep,
Cor de Jong*

Bijen, zeker ook wilde bijen, zijn belangrijk voor de natuur én voor de landbouw. Ze zorgen voor de bestuiving van veel wilde planten en van een heel groot deel van onze voedingsgewassen. Zonder bijen bijvoorbeeld geen appels, tomaten, bonen en nog veel meer. Het gaat al langer niet goed met de wilde bij, onder andere doordat er steeds minder bloemen zijn. Er is actie nodig!

Vanaf half maart start KRO-NCRV een campagne voor de bij. Onder het motto **Bee Friendly** gaan we vriendelijker zijn voor de bij. We gaan zorgen voor meer bloemen door zaad te verspreiden. En zo zetten we heel Nederland in bloei!

Zelf aan de slag

Mensen kunnen op drie manieren aan de actie meedoen:

- Voor klassen kunnen leerkrachten een lespakket aanvragen met daarin zaadbommen om bloemen te zaaien.
- Iedereen kan de petitie tekenen om een beschermde status voor de wilde bij aan te vragen.
- Iedereen kan via de actie-website een gratis zakje zaad aanvragen om bloemen te zaaien in eigen tuin.

Het hoogtepunt van de campagne ligt in de week van 20 april, nét na de **Nationale Bijentelling** (doe je ook mee?). In die week is er ruim aandacht voor de bij op radio en tv.

Ook kunnen mensen in die week hun gratis zakje zaad afhalen op een lokaal afhaalpunt. **Vlindertuin Waalre** is één van de afhaalpunten.

Meer details voor bijenvrienden volgen nog: *hoe de zakjes zaad aangevraagd kunnen worden, en op welke tijdstippen ze in Vlindertuin Waalre kunnen worden opgehaald. Houd de website van onze afdeling in de gaten voor de laatste informatie.*

Fanny van Zon

Uitreiking Gemeentelijke vrijwilligerspenningen- Waalre

Op 13 december werden de vrijwilligerspenningen Waalre uitgereikt aan drie leden van het IVN Valkenswaard-Waalre. Zij kregen de vrijwilligerspenning en een oorkonde van de gemeente Waalre. Zij kregen deze onderscheiding uit handen van wethouder Alexander van Holstein als dank voor hun jarenlange inzet voor het IVN Valkenswaard-Waalre.

José Daniels is al 40 jaar actief als begeleidster bij wandelingen van het Wolders Ven en als schoolgids.

Jelka Schot is al 40 jaar actief bij het IVN als begeleidster bij wandelingen van het Wolders Ven en als schoolgids.

Wim Verweij is 15 jaar geleden begonnen voor Basisschool Christoffel. Hij was daar coördinator, enthousiast organisator van de Lente- en Herfstwandeling voor de onderbouw, en de Beestjeswandeling voor groep 5. Hij bemant nog steeds met veel enthousiasme een post bij de schoolprojecten Het Loon en Meeuwven.

Op 1 april gaat het vlinderseizoen officieel van start en natuurlijk zijn er ook in 2020 weer kindermiddagen gepland in Vlindertuin-Waalre!

Peuters en basisschoolkinderen kunnen – onder begeleiding van (groot)ouder of een andere volwassene – komen speuren in de tuin op **woensdag 22 april, 27 mei, 24 juni, 22 juli, 26 augustus en 16 september. Tussen 14.00 en 16.00 uur** lenen we tasjes uit met loeppotten, zoekkaarten en ander onderzoeksmateriaal. Er is een speurtocht voor peuters/kleuters en een variant voor oudere kinderen.

In de Vlindertuin leven veel meer kleine beestjes dan alleen vlinders. Daarom hebben we elke keer een ander ‘dier van de maand’. We gaan ernaar op zoek in de tuin en er is een knutsel die bij het diertje past.

Een keer meedoen? Kom gewoon naar de Vlindertuin en laat je verrassen. Vooraf aanmelden is niet nodig en meedoen is gratis (een kleine donatie voor de Vlindertuin is welkom).

Vlindertuin Waalre ligt in Waalre-dorp, in het bos nabij de Blokvenlaan. Tegenover huisnummer 43 ca. 150 meter het bospad volgen. Auto's s.v.p. parkeren aan de Blokvenlaan. Fietsen kunnen bij het tuinhek gestald worden.

Ook als er geen kindermiddag is, is de tuin een bezoekje waard. Het hek is altijd open.

Hulp gezocht

Het kindermiddagenteam kan versterking gebruiken! Vind je het leuk om lekker buiten te zijn en met kinderen de natuur te ontdekken? Kom dan eens vrijblijvend langs op een kindermiddag. Je hoeft niet op alle middagen tijd te hebben.

Anita, Marie-Louise, Barbara en Fanny

Uitnodiging Algemene Leden Vergadering

Wij nodigen alle leden uit voor de Algemene Leden Vergadering op
woensdag 22 april om 19.30 uur in D'n Nieuwe Hof.

Agenda:

Opening en mededelingen.

Ingekomen post.

Verslag van de vorige leden jaarvergadering gehouden op
woensdag 24 april 2019.

Financieel verslag 2019

Begroting 2020.

Verslag kascommissie. Toon Voermans en Fanny van Zon.

Reserve kas commissielid Emile Weijters.

Benoeming kascommissie:

Jaarverslagen van de vereniging en werkgroepen.

Bestuurssamenstelling:	Jan van Heeswijk	penningmeester
	Anneke Droog	secretaris
	Esther van Daal	ledenadministratie
	Ad Baken	lid bestuur
	Gerrit Klitsie	lid bestuur
	Jan Das	lid bestuur.

Rondvraag.

Sluiting.

Pauze:

Na de pauze bieden wij een quiz aan met de naam “vreemde eenden”
en als altijd is er ruimte voor gezellig napraten met een drankje en
een knabbeltje.

Secretaris: Anneke Droog

Notulen van de Algemene Leden Vergadering

Gehouden op woensdag 24 april 2019 om 19.30 uur.

Aanwezig: Bestuur en 28 leden.

Afwezig met bericht: B. Putman – I. Martens – R. Rutten – A. Theeuwens – H. Heestermans – F. Vierstraete – J. Das – W. en B. v. Stipdonk – H. Moonen

Notulen van de Algemene Leden Vergadering gehouden op 25 april 2018 zijn goedgekeurd.

Opening:

Ad Baken heet iedereen van harte welkom en zegt een dank woordje aan allen die de avond zo goed verzorgd hebben, van bloemstukjes tot koffie met wat lekkers en wat nog volgt na de pauze.

Ook dit jaar hebben wij afscheid moeten nemen van 7 van onze leden:

Annemarie de Boer – Theo v. Doesburg – Toos Geurts – Jan Kersten – Jos van Gerwen – Ans Bloemenkamp – Harrie v.d. Broek die allen overleden zijn. Ze zijn herdacht met een minuut stilte.

Dit jaar hebben wij 10 werkende leden die 40 jaar lid zijn. Zij krijgen een zakje bloembollen uitgereikt in de loop van de maand, symbool voor de natuur waarvoor zij zich inzetten.

In Waalre is dit jaar de Vrijwilligerspenning uitgereikt aan de heer H. Horriks woonachtig lid van IVN Valkenswaard-Waalre.

De heer Putman heeft een mededeling doorgegeven over de stronkentrekker.:

Ons Project CE Europese Certificering is medio december 2018 afgerond. Inmiddels is samen met Brabants Landschap een producent gevonden die de Stronkentrekker kan produceren en daardoor voor alle Natuurwerkgroepen in Brabant ter beschikking kan komen.

Financieel overzicht :

Jan v. Heeswijk geeft, zoals altijd, weer een goede uitleg over onze financiën, die met spreadsheets extra worden verduidelijkt.. Hij legt uit waarom wij voor 2019 niet in aanmerking komen voor gemeentelijke subsidie.

Vermogensoverzicht.

Investerings en groot onderhoud.

Donaties van : Rabobank 695,00 euro, Jan en Jans Vissersfonds 450,00 euro,

bijdrage zonnepanelen 850,00 euro.

Begroting 2020

Verslag kascommissie:

Toon Voermans en Wil Koopman hebben de kas gecontroleerd en hun goed keuring gegeven. Jan en Toos v. Heeswijk worden hartelijk bedankt voor hun gastvrijheid en het vele werk dat het penningmeesterschap met zich meebrengt.

De nieuwe kascommissie is als volgt samengesteld; Toon Voermans – Fanny v. Zon en Emile Weijters als reserve.

Jaarverslagen van de vereniging en werkgroepen zijn goedgekeurd.

Bestuurssamenstelling: Jan van Heeswijk, penningmeester en Anneke Droog secretaris,
Ad Baken – Gerrit Klitsie – Esther van Daal, bestuursleden.

Rondvraag: Fanny van Zon vroeg met klem om versterking in de Vlindertuin voor de kindermiddagen; daar is een kandidaat voor en wel Marjolein v.d. Voort

Jaarverslag 2019

Algemeen

Het bestuur heeft vergaderd op de volgende data : 15 januari – 19 februari – 19 maart – 21 mei – 18 juni – 30 juli – 17 september – 22 oktober – 19 november – 17 december 2019.

De Algemene Leden Vergadering is gehouden op 24 april 2019.

Het bestuur heeft op 31 januari en 28 februari contact gehad met de gemeente over het toekennen van subsidie over 2019. Het antwoord: geen toekenning.

Het bestuur heeft op 11 februari – 18 maart – 29 oktober gemeentelijk overleg gehad.

Op dinsdag 29 januari heeft het bestuur bezoek gehad van mensen van het Hobbyschuurtje die van ons een rondleiding hebben gehad.

Op woensdag 13 februari was de opening van het schoolproject “Kom eens kijken op de hei”. De wethouders van Valkenswaard en Waalre (mevr. Mieke Theus uit Valkenswaard en dhr. Alexander van Holstein uit Waalre en) hebben het project geopend.

Op 14 maart vond overleg plaats met de milieugroep Heem en Groen uit Valkenswaard gehad.

Op woensdag 13 maart heeft weer de jaarlijkse Boomfeestdag plaatsgehad in beide gemeenten.

Op 11 april en 20 november waren er werkgroepvergaderingen.

Op 8 en 16 april heeft Brabants Landschap de ruimte afgehuurd.

Op zondag 28 april hebben Gerrit Klitsie en Anneke Droog een rondwandeling gemaakt met de ZLTO in Waalre.

Op 9 mei was er een lezing door Ria Berkvens over de archeologie in Kempen en Peelland. Die werd goed bezocht.

Op 22 mei en 20 augustus hebben de koren Wedertzangers en Soli Deo Gloria een natuurdag gehouden.

Op 14 augustus bracht de Scootmobielclub een bezoek aan het IVN met daaraan verbonden een bomenroute met bijzondere plekjes in Valkenswaard.

Op 1 september was er weer de slootjesdag, deze keer niet op de Kleine Meer. Bij gebrek aan water werd er uitgeweken naar de Keersop.

Op 31 oktober werd een lezing over reptielen en amfibieën gehouden door Jeroen van Delft.

Op vrijdag 13 december werd de uitreiking vrijwilligerspenning in Waalre uitgereikt aan: José Daniels, Jelka Schot en Wim Verweij.

Op 21 oktober was er de cursus Boomveiligheid met 25 deelnemers.

Op woensdag 18 december hadden we onze Kerstochtend. Het was zeer gezellig.

Ook dit jaar kwam Sinterklaas logeren en dit voor de vijfde maal met heel veel bezoekers.

Ook dit jaar hebben wij afscheid moeten nemen van enkele leden die zijn overleden: Theo van Doesburg – Toos Geurts – Jos van Gerwen – Mart Hendriks – dhr. Bocxe.

Bij de Algemene Leden Vergadering hebben wij kennis kunnen maken met Esther van Daal, die toetrad tot het bestuur.

Verder is het hele pand van buiten en van binnen geschilderd en kunnen wij er weer een aantal jaren tegen. Veel dank voor alle mensen die dit mogelijk hebben gemaakt.

Secretaris Anneke Droog

Administratie : IVN Valkenswaard-Waalre
Periode 1-1-2019 t/m 31-12-2019

Balans 1-1-2020 3-2-2020

Grootboekrekening	Debet	Credit
Kapitaal per 1 januari		€ 1.657,87
Kas	€ 181,75	
Rabo Spaarrekening	€ 9.642,36	
Rabo Betaalrekening	€ 2.409,00	
ING Betaalrekening	€ 3.041,13	
ING Spaarrekening	€ 2.001,82	
Reservering groot onderhoud		€ 2.500,00
Reservering Leermiddelen		€ 4.500,00
Reservering Autom./Kantoor		€ 3.250,00
Reservering Energietransitie		€ 2.000,00
Pos. Saldo		€ 3.368,19
TOTAAL	€ 17.276,06	€ 17.276,06

FINANCIEEL OVERZICHT 2019 EN BEGROTING 2020 IVN VALKENSWAARD-WAALRE

INKOMSTEN				UITGAVEN			
ALGEMEEN	BE-GROOT	WERKE-LIJK	BE-GROOT	ALGEMEEN	BEGROOT 2019	WERKE-LIJK	BEGROOT 2020
Contributies	6.000,00	5.964,19	6.000,00	Representatie	75,00	181,84	75,00
				IVN A.dam/District	1.300,00	1.341,00	1.350,00
				Telefoon	520,00	510,56	520,00
				Secretariaat	400,00	503,38	450,00
				Abbonementen	100,00	97,50	100,00
				Rente en kosten	160,00	183,70	160,00
Donaties	1.000,00	1.109,20	1.000,00	Gas-Water-Elec.	1.800,00	1.562,18	1.500,00
Subs. Gemeente V.waard	0,00	0,00	3.700,00	Verz. Algemeen	800,00	906,23	900,00
				Gem.heffingen	1.900,00	2.044,29	2.000,00
Gem. Waalre Maatsch. Subsidie	2.000,00	2.000,00	2.000,00	Algemene kosten	1.400,00	102,69	400,00
				Huish. kosten	525,00	579,54	525,00
				Zonnepanelen BTW		79,87	
Vrijvallen schilderen gebouw		6.638,10		Onderhoud gebouw	500,00	1.707,81	500,00
Vrijvallen deel reservering		3.861,90		Schilderen gebouw	500,00	6.638,10	0,00
				Inventaris	500,00	308,22	400,00
				Reservering Leermiddelen	500,00	0,00	500,00
Gebruik Gebouw	700,00	1.157,50	800,00	Reserv. Autom./kantoor	500,00	0,00	500,00
				Reserv. Energietransitie	500,00	0,00	500,00
Subtotaal	9.700,00	20.730,89	13.500,00	Subtotaal	11.980,00	16.746,91	10.380,00
ACTIVITEITEN				ACTIVITEITEN			
				Scholenwwerk Aalst	150,00	228,71	150,00
				Werkgroep Wandelroutes	100,00	559,26	100,00
				Natuurwerkgroep Waalre	400,00	115,00	400,00
Cursussen algemeen	0,00	0,00	0,00	Cursussen algemeen	50,00	10,90	50,00
Cursussen	800,00	979,92	900,00	Scholenwerk Algemeen	250,00	248,64	250,00
Uitleen project	1.500,00	1.533,23	1.500,00	D'n Nieuwe Hof	1.400,00	1.480,14	1.500,00
Bezoek project	1.500,00	1.699,00	1.500,00	Scholenwerk (projecten)	800,00	916,36	900,00
Wand./lezingen	50,00	440,00	300,00	Wand./lezingen	50,00	268,41	100,00
				Vogelwerkgroep	50,00	0,00	50,00
				Milieuwerkgroep Waalre	50,00	0,00	50,00
				Bomenwerkgroep	50,00	0,00	50,00
Leskisten/kabouterpad	40,00	0,00	20,00	Leskisten/kabouterpad	20,00	63,95	20,00
				Dokumentatie	100,00	0,00	100,00
				Jeugd IVN	750,00	257,15	750,00
Kopieerapparaat		162,85		Kopieerapparaat	350,00	89,84	350,00
				Tuinwerkgroep	150,00	242,23	150,00
				Natuurwerkgroep Malpie	50,00	0,00	50,00
Vlindertuin Waalre	250,00	332,50	250,00	Vlindertuin Waalre	750,00	687,46	750,00
				Natuurwerkgroep V.waard	200,00	595,24	400,00
				Woldersven	50,00	0,00	50,00
Subtotaal	4.140,00	5.147,50	4.470,00	Subtotaal	5.770,00	5.763,29	6.220,00

TOTAAL € 25.878,39 17.970,00 € 22.510,20 € 16.600,00

Pos. Saldo 2019 € 3.368,19
 Pos. Saldo 2020 € 1.370,00

Landelijke leden 128
 Vrienden 138
 Jeugdleden 28
 Totaal aantal leden 294

Jaarverslag 2019 Scholenwerkgroep Aalst

Lentewandeling B.S Drijfveer

Alle basisscholen in Aalst (De Drijfveer, De Meent, OBS Ekenrooij en de Christoffelschool) hebben deelgenomen aan één of meer van onze projecten.

Wandelingen onderbouw

De groepen 3 en 4 van alle basisscholen gingen in het voorjaar enthousiast op zoek naar de verschijnselen die bij de lente horen. De 'beestjeswandeling' is ook door alle scholen gedaan; groep 5 ging op zoek naar beestjes, in het water, onder een boom, aan een tak.

Tijdens de *herfstwandeling* gingen groep 3 en 4 op zoek naar paddenstoelen, spinnen en andere herfstige aangelegenheden. Helaas heeft basisschool de Meent besloten te stoppen met de IVN activiteiten voor groep 3 en 4. Ze hebben teveel nevenactiviteiten en hebben daar in geschrapt.

Projecten bovenbouw

In het voorjaar deden groepen 6 van Christoffelschool, de Drijfveer, de Meent en OBS Ekenrooij mee met het project *Willibrorduskerkje en Loon*. Het bezoek aan de boerderij met (melk)koeien en kalfjes blijft voor de kinderen een hoogtepunt van de ochtend! Helaas voor het laatst dit jaar; de boer houdt er mee op. Enthousiast maken de kinderen met uitgestrekte ar-

men een kringetje om de boom in een poging om deze op te meten.

De *Meeuwvenwandeling* in de herfst was dit jaar een tegenvaller. Door allerlei omstandigheden is er uiteindelijk maar één groep 7 van basisschool de Meent naar het Meeuwven geweest. Het project heeft een nieuwe post gekregen; het weerstation. Dat viel in goede aarde.

Ondersteuning

Schoolgidsen en de Natuurwerkgroep Waalre verlenen elk jaar ondersteuning bij de gemeente Waalre als zij de *Boomfeestdag* organiseren.

In 2019 was dat op 3 maart en het thema was: 'Ieder kind een boom'. Meer dan 180 kinderen uit groep 8 namen deel aan deze ochtend. Aan deze activiteit deed ook basisschool de Wilderen mee. De groepen 8 van alle basisscholen hebben bomen geplant in de buurt van de hut van Mie Pils. Als aandenken ontvingen alle scholen een mezenkast.

Meeuwvenproject aangepast

Een aantal schoolgidsen heeft zich inge-

zet om het bestaande project aan te passen zodat het geschikt werd voor groep 7 ipv groep 6. Daarmee kan IVN Aalst-Waalre weer elke groep een IVN activiteit aanbieden. Twee posten zijn samengevoegd en een nieuwe post met weerstation en temperatuur is geïntroduceerd.

Educatiematerialen aangepast

Een aantal andere schoolgidsen heeft zich gebogen over de materialen voor de onderbouw. De plastic zakken waar alle materialen voor de groepjes in werd aangeboden, zijn vervangen door stevige en duurzame groene postbodemtassen. Materialen zijn waar nodig vervangen en de groepsspelletjes voor de herfstwandeling zijn gemoderniseerd.

Meeuwvenwandeling

Schoolgidsen

In 2019 heeft *Wim Verweij* uit handen van wethouder Alexander van Holstein de gemeentelijke vrijwilligerspenning ontvangen. *Marjolein van de Voort* is ons team komen versterken.

*Namens de Scholenwerkgroep Aalst,
Chantal van der Strigt*

Jaarverslag 2019 Vogelwerkgroep

Algemeen.

De Vogelwerkgroep heeft weer een mooi vogeljaar achter de rug. Ook in 2019 hebben we het nieuwe jaar geopend met een gezamenlijke wandeling en lunch. De groep groeit langzaam met meest relatief jonge enthousiastelingen. We vergaderen iedere 1^e dinsdag van de maand en iedere 3^e zondag van de maand maken we een gezamenlijke vogelwandeling. We wisselen veel en vaak wetenswaardigheden over vogels en de natuur uit. Onze leden waren daarnaast betrokken bij de volgende activiteiten:

Publiek:

De vier publiekswandelingen, met als doel vogels spotten, waren weer erg goed bezet. Daarnaast publiceren we elk kwartaal een artikel over een vogelsoort in de reeks: "Vogels dichtbij".

Project: "The war against the eikenprocessierups".

We werken samen met Gemeente Valkenswaard en Were Di 3 in dit project om op een natuurlijke manier de Eikenprocessierups te bestrijden. Inwoners kunnen Koolmezenkasten krijgen. De werkgroep legt de laatste hand aan de nestkasten, verzorgt de uitgifte van en legt uit hoe ze het beste gebruikt kunnen worden. We proberen de effectiviteit ervan in beeld te brengen.

Telling kolonievogels: Sovon.

In de afgelopen jaren werden door de Vogelwerkgroep de broedparen in een kolonie Blauwe Reigers geteld op de Eindhovense Golf. Dit jaar werden er helaas geen

bewoonde nesten meer gevonden.

Broedvogelkartering:

Sovon, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

Hiertoe worden met veel plezier, al vele jaren, territoria of het voorkomen van allerlei vogelsoorten in de volgende regio's geteld: de Malpiebeemden, de Horsten en de Putten aan de Peedijk in Borkel en Schaft, de voormalige viskwekerij, een deel van het Leenderbos, de Breedvennen in Leende, bij het Meertjesven in Waalre, de Keersopperbeemden in Westerhoven en op de Groote Heide bij de Achelse Kluis. Daarnaast tellen en ringen een aantal leden uilen in onze regio. Op de Malpie wordt een aantal zeldzame broedvogels geïnventariseerd. De getelde soorten worden aan betrokken instanties doorgegeven. Voor deze activiteiten staan onze leden vaak al bij zonsopgang in het veld!

MUS: Sovon.

MUS = Meetnet Urbane Soorten. Het doel van deze activiteit is het tellen van broedvogels in bebouwd gebied in steden en dorpen. 12 Telpunten worden door Sovon per postcodegebied vastgesteld. Deze telling is twee keer in de ochtend en één keer 's avonds uitgevoerd in postcodegebied 5595 (Leende).

PTT: Sovon.

PTT = Punt Transect Telling. Deze telling wordt aan het einde van het jaar uitgevoerd, met als doel vaststellen van aantallen en verspreiding van Nederlandse wintervogels. 20 vaste punten op elke PTT-ronde, waar exact 5 minuten moet worden geteld. Wij tellen op verschillende plaatsen in de regio.

Nachtzwaluw, Uilen en Houtsnip.

Deze inventarisatie gebeurt op 2 avonden in de Malpie. Het aantal broedparen Nachtzwaluwen is in de afgelopen jaren, waarschijnlijk door het aanleggen van open (kap)vlaktes en corridors door bospercelen, flink toegenomen.

Roofvogeltelling in het Leenderbos.

Op initiatief van Vogelwerkgroep de Kempen, onder leiding van Jacques van Kessel, tellen we alle roofvogels die we zien. Daarbij kijken we heel specifiek naar gedrag en vliegrichtingen van Wespenspiegels. Veel van onze leden helpen mee om zoveel mogelijk van roofvogels waar te nemen in en rondom het Leenderbos.

EuroBirdwatch voor Vogelbescherming.

Op zaterdag 5 oktober hebben wij opnieuw meegedaan aan deze internationale trekvogeltelling. Van 's morgens 07.00 uur tot 's middags 14.00 uur vanaf de Putberg in Soerendonk werden alle voorbijtrekkende vogels geteld. Het totaal die dag was 1863 stuks, verdeeld over 40 soorten met dit jaar opvallend veel Gaaien, Boomleeuweriken en Vinken. Een leuke bonus was een grote groep doortrekkende Buizerds.

Vogelwerkgroep

Jaarverslag 2019 Tuingroep

Voor de tweede achtereenvolgende keer hadden wij een superhete zomer, nadat wij in februari kou en sneeuw kenden. Om alle planten levend te houden was regelmatig water sproeien het devies, soms een hele nacht lang. Doordat vrijwel alle perken geraakt werden door de beregening konden wij het merendeel van de planten behouden.

De buxushaagjes rond het gedeelte waar de kruidenplanten staan, zouden alleen met een rupsenverdelgings middel gered kunnen worden, maar dat is niet gedaan. Overal elders in de regio is massale buxusterfte geweest. Wij hebben de haagjes verwijderd omdat ze niet te redden waren. Er is nu voor een andere afbakening gekozen met klinkers.

Jammer genoeg zijn door het woekeren van het Zevenblad veel andere planten in de verdrukking gekomen, wat veel extra werk met zich meebrengt, ook voor herbepanting en het afwachten op een goed resultaat.

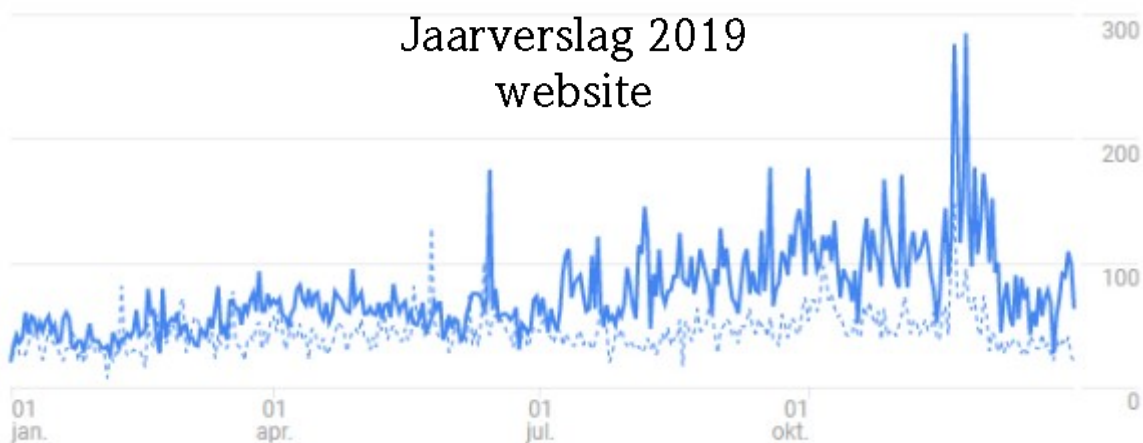
Helaas missen wij in de Tuingroep de "jonge" man/vrouw kracht, om net als vroeger alles in goede banen te leiden. Marja heeft goed werk verricht door een welgekozen groep planten van een tuincentrum aan te schaffen en daarmee in sommige vakken de balans te herstellen. Ook werden van huis uit meegebrachte planten op geschikte plaatsen aangevuld. Ondersteuning kregen wij ook van Ans Baten en Marina.

In het clubhuis kregen wij hulp van Ellen Kuijlaars en Brigit de Leuw, wat zeer op prijs gesteld wordt.

Heel erg jammer is dat Ton van Kemenade door ziekte niet meer kan komen.

Zoals tegenwoordig ook elders is vandalisme o.a. aan de muur en diefstal van planten aan onze tuin niet voorbij gegaan.

Irene Martens

De webpagina's van IVN Valkenswaard-Waalre worden steeds beter bezocht. In 2019 waren er bijna twee keer zoveel bezoekers (ca. 25.000) als het jaar ervoor! Steeds vaker hoor je dat mensen onze activiteiten hebben gevonden via internet. Daar doe je het voor.

Dankzij Google Analytics is aardig te achterhalen waar de meeste bezoekers op af komen. De homepage staat bovenaan, en ook het activiteitenoverzicht scoort goed. Andere bekende publiekstrekkers zijn de pagina's over Vlindertuin Waalre en de pagina met voorbereidingsbestanden voor het lopende scholenproject (in 2019: 'Kom kijken op de hei').

Het vele werk dat Jan van Twisk in het beschrijven en fotograferen van natuurweetjes steekt, is terecht terug te zien in de top 10 van meest bezochte pagina's. De verzamelpagina met links naar alle weetjes staat erbij en bovendien zijn de afzonderlijke weetjes over de Tiengebodenplant en de Kaapse primula erg populair.

Nieuwkomers zijn de overzichtspagina met natuurgebieden in de gemeente

Waalre en – niet onverwacht – de pagina met verslagen en fotoalbums van het Sinterklaashuis. De pieken in bezoekersaantallen die eind november / begin december te zien zijn, worden vast veroorzaakt door Sinterklaasgasten.

De afdelingssite is er niet alleen voor aankondigingen van activiteiten en weetjes. Verslagen van allerlei IVN-activiteiten blijven altijd welkom. Voor de woensdagmiddaggroep van het Jeugd IVN levert Ad Baken trouw verslagen en foto's aan. Het geeft bezoekers een mooi idee van wat de jeugdgroep zoal doet. Dus heeft jouw werkgroep een interessante activiteit? Maak een verslag en stuur het in! Bijna altijd komt het binnen 24 uur op de site.

Fanny van Zon
Mail fanny@vanzon.nu

Vlindertuin Riethoven

Hieronder beschrijven we wat in Riethoven onder de paraplu van het IVN in 2019 is gebeurd aan natuurwerk.

Januari

De vrijwilligers van de Vlindertuin werken deze maand aan een wensenlijst voor de uitbreiding van de Vlindertuin. Een keur aan bijzondere, voor insecten aantrekkelijke bomen wordt door de gemeente Bergeijk goedgekeurd en zal met Boomfeestdag geleverd worden.

Waar? Vlindertuin

Februari

Plannen van paden en vijver voor de uitbreiding van de Vlindertuin. Deze hele maand gaan tekeningen over en weer tussen de meest betrokken leden van de Vlindertuin.

Tijdens de vergaderingen van Boomfeestdag wordt duidelijk dat de officiële opening van Boomfeestdag in de gemeente Bergeijk in Riethoven gaat plaatsvinden.

Waar? Vlindertuin

Maart

9 maart: De vrijwilligers van de Vlindertuin doen voorwerk en plaatsen de grootste bomen in verband met Boomfeestdag.

13 maart: Na een presentatie over Boomfeestdag en een minicursus bomen plan-

ten van de schoolgidsen, zet groep 8 bomen en struiken in de Vlindertuin, maakt een heg van verschillende struiken aan de kant van het fietspad en rijdt kruiwagens vol houtsnippers over het hele terrein.

Waar? Vlindertuin

April

19 april: Schoolgidsen begeleiden groep 8 van de basisschool bij het planten van bessenstruiken en heideplanten voor de bijen, dicht bij de plaats waar hun insectenhotel komt te staan. Van al het sprokkelhout onder de eiken hebben de leerlingen rillen gemaakt als onderkomen voor insecten en kleine diertjes.

23 april:

Houtsnippers verdelen over het terrein

Bij de dagopvang voor dementerende ouderen gepraat over de natuur bij de familie Rieswijk. Door het rond laten gaan van verschillende voorwerpen (van veren tot ronde stenen) en insecten proberen we het gesprek over de natuur uit te lokken.

Waar? Kievietlaan

Juli

Op 2 juli is de insectenflat van groep 8 feestelijk onthuld aan de Kievietlaan.

Augustus

Op 24 augustus wordt het bordje onthuld ter herinnering aan een van de drijvende krachten van de Vlindertuin: Jos van Gerwen. De notenboom die voor hem is geplaatst in het nieuwe gedeelte van de Vlindertuin is dan al goed aangeslagen.

Waar? Vlindertuin

September

8 september: Klokjesgentianen geteld: 181 bloeistengels konden we aan Jacques van Kessel berichten. Een topjaar.

24 september:

Groep 8 van de basisschool knipt vliegdenen en berkenzaailingen in het Huisven onder begeleiding van schoolgidsen en ouders. Mooi weer, enthousiaste leerlingen en weer een heel stuk heide zichtbaar gemaakt.

Waar? Huisven

Oktober

31 oktober: De dagopvang voor ouderen vroeg een presentatie over herfst als thema voor een middag. Door vruchten, zaden en paddenstoelen te laten zien, kwam het gesprek op gang, precies zoals de organisatoren dat al hadden gehoopt.

Waar? Rietstek

December

16 december: 2 bomen die in de hete zomer zijn doodgegaan zijn vervangen.

Jan en Nellie Das

Oproep: kom de Bomenwerk- groep versterken!

Voel jij je betrokken bij de zorg voor en het behoud van waardevolle en monumentale bomen in Valkenswaard (of Waalre)? Dat geldt ook voor de leden van de bomenwerkgroep.

Bomen zijn van onschatbare waarde als het gaat om een prettige leefomgeving, waterbeheer, verkoeling, klimaat en opname van CO₂. Ook hechten veel mensen emotionele waarde aan bomen. Bomen doen er tientallen jaren over voordat ze volgroeid zijn en kunnen alleen door goede bescherming oud worden.

De Bomenwerkgroep houdt de stand van de waardevolle en monumentale bomen in onze omgeving in de gaten ("inventarisatie"), en heeft daar regelmatig contact over met de gemeente. Ook organiseren we cursussen rondom het thema bomen en voeren we projecten uit om de informatie over waardevolle en monumentale bomen in onze gemeente op te frissen en voor iedereen gemakkelijk toegankelijk te maken. We willen graag dat iedereen die mooie bomen kan blijven bewonderen.

Lijkt het je leuk om ons te helpen, of heb je ideeën die je met de Bomenwerkgroep wilt delen? Laat het dan weten aan Marjolein van der Voort, marjo061216@gmail.com, tel. 06-24418022. Ook als je eenmalig met een project wilt helpen zijn we erg blij.

In vorige jaarverslagen hebben wij al uitvoerig toegelicht wat de Milieuwerkgroep Aalst-Waalre doet en waarom wij het belangrijk en zelfs noodzakelijk vinden dat wij onderdeel zijn en blijven van de IVN-afdeling Valkenswaard-Waalre.

De Milieuwerkgroep Aalst-Waalre (naar buiten toe noemen wij ons de Milieuwerkgroep Waalre) bestaat inmiddels al meer dan 40 jaar. Vele jaren lang hebben wij ons vooral bezig gehouden met de toenemende verontreiniging van de milieucompartimenten water, lucht en bodem. Inmiddels kunnen wij zeggen dat er op dat gebied geen grote problemen meer zijn. De zorg voor een goede kwaliteit van onze directe leefomgeving is goed geregeld en behoorlijk op orde.

Onze activiteiten verschuiven steeds meer naar het toekomstig behoud en het versterken van natuur, landschap en groen overal in de gemeente Waalre. Er toezicht op houden dat bij ruimtelijke ontwikkelingen, zoals het bouwen van woningen, rekening wordt gehouden met de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Natuur en landschap zouden als vanzelfsprekend altijd al goed beschermd moeten zijn door middel van bestemmingsplannen en de verlening/toezicht/handhaving van omgevingsvergunningen. Hier wordt echter, ook in de gemeente Waalre, maar al te vaak de hand mee gelicht en dan moeten wij in actie komen.

Ik zal enkele belangrijke dossiers van 2019 noemen: Bestemmingsplannen in Waalre-Noord (Boslaantjes en Horeca bij het Gat van Waalre) en op het voormalige Brabantiaaterein; Nieuwe landgoederen (Achtervoorde, Gildenbos); Het door Raad van State, als gevolg van het mede door ons ingediende beroepschrift, op verschillende punten verworpen Bestemmingsplan Buitengebied.

Daarnaast hebben wij veel aandacht besteed aan het nieuwe Beleid- en Beheerplan dat de gemeente Waalre heeft opgesteld voor Groen en Bomen. Waalre is van bovenaf gezien (percentage kroonprojectie van bomen) een van de groenste gemeenten in het zuiden van Nederland en dat kan alleen maar zo blijven als met name de vele tienduizenden bomen in de gemeente goed beheerd en beschermd worden.

Verder zijn er nog de vele werkzaamheden die voortvloeien uit het feit dat onze IVN-afdeling één van de meer dan honderd bij de Brabantse Milieufederatie (BMF) aangesloten groepen is. Behoud en versterken van de ecologische kwali-

teiten van onze directe leefomgeving wordt steeds meer provinciaal (soms ook door het Waterschap de Dommel) aangepakt. De BMF kan hierbij alleen maar een rol spelen met de deskundige inbreng van de plaatselijke natuur- en milieuorganisaties.

In 2019 stond zeker alles wat te maken heeft met PAS (Programmatische Aanpak Stikstof) centraal. Ook in Waalre speelt dit. Er is nog flink wat intensieve veehouderij en de Natura 2000-gebieden in de buurt o.a. Leenderbos/GroteHeide/Plateaux hebben al jaren last van de veel te hoge depositie van stikstofverbindingen.

Gelukkig zien wij dat wij als Milieuwerkgroep Waalre steeds beter en intensiever kunnen samenwerken met andere natuur- en milieuorganisaties in de regio en gezamenlijk veel kunnen bereiken. Dit geldt zowel voor de samenwerking met de professionele organisaties (Natuurmonumenten, Brabants Landschap, Bosgroep Zuid-Nederland) als met de vrijwilligers van Groen en Heem Valkenswaard e.o. en van de andere IVN-afdelingen in het Boven-Dommelgebied.

Tot slot: Je "aan de voorkant" inzetten voor het behoud van de ecologische kwaliteiten van natuur en landschap wordt zelfs in een kleine gemeente als Waalre steeds meer "vechten" en dat is lang niet altijd leuk. Maar ja, iemand moet het doen. Natuur en landschap kunnen het niet zelf doen en de volgende generaties verdienen een leefomgeving met veel biodiversiteit en met een mooi en gevarieerd landschap.

Helaas is het aantal actieve leden van de Milieuwerkgroep Waalre de laatste jaren drastisch afgenomen. Daarom kunnen we niet meer alle milieuonderwerpen die in Waalre spelen zo zorgvuldig en grondig aanpakken als eigenlijk gewenst is.

Ton Remmen

Het Wolders Ven

Voor een aantal van de lezers zal dit een redelijk onbekende plek zijn. Het Wolders ven ligt in de gemeente Waalre. Voor veel inwoners is het ven de plek waar 's winters, bij goed koud weer, geschaatst kan worden. Met achteraf warme chocolade melk. Ook in de publiekswandelingen die hier lopen wordt het ven besproken. Aan het ven ligt een flinke bungalow. Dit huis kent al een tientallen jaren oude geschiedenis. Bijna 40 jaar komen hier meestal oude en/of langdurige zieke mensen een weekje vakantie houden. Ze genieten enorm! Ze vinden het heerlijk om naar buiten te gaan en ondertussen informatie te krijgen over de natuur die hen omringt.

Ook het afgelopen jaar hebben een aantal mensen deze wandelingen gemaakt. In totaal konden wij 18 maal een wandeling verzorgen. Helaas zijn een paar wandelingen afgezegd. De oorzaak was het warme weer.

Ook voor 2020 wordt er weer een beroep op ons gedaan. Door omstandigheden wordt het aantal mensen in onze werkgroep minder. **Dus wie o wie wil een of meerdere keren op een dinsdagmiddag 2 uurtjes wandelen.** Je "gidst" altijd met z'n tweeën. Veel kennis van de natuur is niet nodig. Enthousiasme wel.

**Meer informatie nodig?
Annelies Wagter
Tel.nr.: 06 13196202**

Als dank voor het vele werk zijn we, voor het 10 jarig bestaan, in april een dagje uit geweest met onze vaste groep vrijwilligers. We gingen naar Zutendaal (België), daar is een prachtig blotevoeten. Het is meer dan 2 km lang met heel veel verschillende elementen.

We gingen naar Zutendaal (België), daar is een prachtig blotevoetenpad. Het is meer dan 2 km lang met heel veel verschillende elementen. Stoer als wij zijn, natuurlijk op blote voeten zo als het hoort, moesten we door het ijskoude water. Het was erg leuk.

Na ergens geluncht te hebben gingen we ook nog naar "Connecterra". Dit ligt bij Maasmechelen. Het is een park aangelegd bij een oude mijn. Op de bergen van afval van de steenkool is een soort gel aangebracht met vele soorten zaden van bloemen en planten. Als je boven bent heb je een prachtig uitzicht over de Maasvlakte. We hebben er samen een gezellige dag van gemaakt.

In september begon voor ons weer het seizoen om te gaan schonen. Op de fiets over de Malpie, even zwaaiend naar de schaapherder, die ook weer met zijn kudde dwaalde over de heide, naar de zuidkant.

Enorm veel opschot van hoofdzakelijk dennen, woekerde tussen de heide. Maar met gemiddeld per keer 8 vrijwilligers zijn we door de goede weersomstandigheden elke

zaterdag tot november door kunnen gaan.

Een grote groep van scouting Dik van Toor heeft zich ook nog een zaterdag heerlijk uitgeleefd.

Op 2 november was de Nationale Natuurwerkdag, jaarlijks georganiseerd door het jeugd IVN, hebben we met 40 mensen tot het laatste boompje verwijderd.

Op tijd koffie, koek en een gezellig praatje is ook ons doel, met op de laatste dag soep en een broodje.

Door ook de prettige samenwerking met de gemeente en Bosgroep Zuid maakt het altijd moeilijk om te stoppen. Maar ook omdat er altijd werk blijft! Daarom gaan we nog èèn keer en laten we dit gebiedje "schoon" achter.

Ad Baken, werkgroep De Malpie.

Kom kijken op de hei

Op 13 februari 2019 hebben we ons project 'Kom kijken op de hei' geopend. Wethouders Mieke Theus (Valkenswaard) en Alexander van Holstein (Waalre) hebben de opening verricht. Spinnen op de hei, een nieuw onderdeel, hebben bij de opening in het zonnetje gestaan.

Daarna volgde een gezellige ochtend met Powerpoint, koffie en koek, en de mogelijkheid om alle vernieuwde posten rustig te bekijken. 'Kom kijken op de hei' heeft de rest van het kalenderjaar in D'n Nieuwe Hof gestaan en is door ca. 120 schoolklassen bezocht. De basisschool uit Achel is na een jaar afwezigheid weer met veel klassen op bezoek geweest.

Wat schimmelt daar?

Na een paar maanden rust hebben we 'Wat schimmelt daar?' van zolder gehaald voor alweer een vijfde ronde. De projectgroep is uitgebreid met 'vliegende kiep' Maria Schmeits. Een kei in knutselen en dankzij haar jarenlange ervaring in het basisonderwijs, iemand die goed kan inschatten wat kinderen aanspreekt qua informatie en spellen.

Als dit jaarverslag verschijnt, is de opening (19 februari 2020) van het schimmelproject

alweer achter de rug. Wethouder Mieke Theus (Valkenswaard) en zeker burgemeester Jan Brenninkmeijer (Waalre) hebben het record 'als een paddenstoel uit de grond schieten' verpulverd. Zowel in Valkenswaard als in Waalre groeien de vliegenschimmels met ontzagwekkende snelheid!

Het is verder een drukke en geanimeerde netwerkochtend geweest. De wereld van paddenstoelen en schimmels blijft fascinerend, ook voor ons, zelfs na 33 jaar.

De projectgroep scholenwerk:

Marie-Louise den Boef,

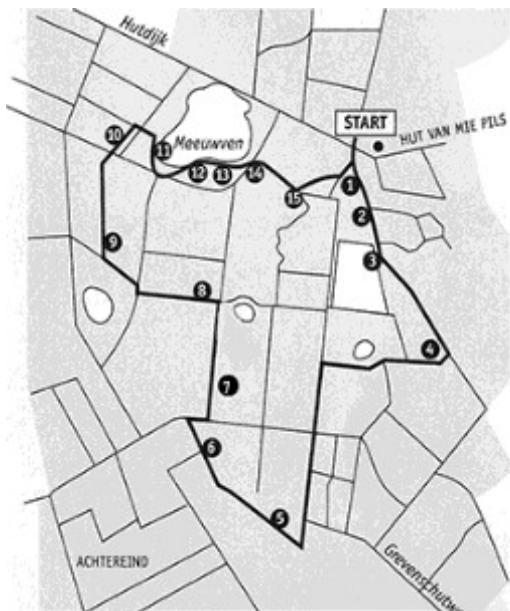
Lies van Gompel, Marjon van der Kooi,

Ineke Roothans, Maria Schmeits,

Hanneke Wijman en Fanny van Zon.

E-mail [fanny.vanzon.nu](mailto:fanny.vanzon@vanzon.nu)

Jaarverslag 2019 Werkgroep Wandelroutes

Blauwe paaltjeswandeling,
Lengte: 4 km.
Vertrekpunt: Hut van Mie Pils

In het afgelopen jaar hebben weer veel mensen van onze wandelroutes gebruik kunnen maken en ze zijn intussen binnen de gemeente Waalre een begrip geworden. Dit dank zij o.a. onze controleurs, die de wandelingen enkele keren per jaar nalopen.

De drie “blauwe wandelingen” hebben een grote schoonmaak gehad, zodat de paaltjes weer staan te schitteren.

De “witte wandeling” in het burg. Ossepark (Wolders ven) heeft een opknapbeurt gehad en is nu ook aangepast aan de nieuwe situatie rondom het gemeentehuis. Ook zijn hier en daar paaltjes bijgeplaatst om de routes nog duidelijker aan te geven.

De Heikantwandeling is aangepast, zodat de mensen niet meer over het fietspad hoeven te lopen.

Er kan dus weer volop en zonder problemen gewandeld worden.

Ook de QR Wandeling in Ekenrooi is aangepast. Omdat de server (DSE) van de QR codes ging stoppen met hun gratis diensten moesten we andere QR codes maken. Dank zij o.a. Fanny van Zon is dat gelukt en we hebben nu over de oude codes stevige stickers geplakt met de nieuwe. Probeer maar eens.

Ook zijn we gestart met het aanleggen van een wandelroute in de gemeente Valkenswaard achter café-restaurant “het Oude Wandelpark”. Er moet nog een overleg plaatsvinden met de gemeente Valkenswaard om toestemming te krijgen om

paaltjes in het buitengebied te mogen plaatsen.

Op dit moment zijn we bezig, m.m.v. Frans Vierstraete, om onze wandelfolders in kleur uit te gaan voeren en zullen de folderbakjes vervangen worden.

Tot slot komen de eerste geluiden om dit jaar ook in het gebied Waalre-noord een route uit te gaan zetten. Kortom, in de werkgroep is er heel wat te doen en te beleven.

Start

Jaarverslag 2019 Natuurwerkgroep Waalre

*Nationale Natuurwerkdag
2 november 2019*

*Na deze fikse bui scheen even later weer
de zon en is er heel productief werk verricht*

Dirck van Hornelaan (westelijk ervan)

In januari en februari 2019 zijn we doende geweest met het hout uitdunnen aan de Heistraat tegenover de blokhut. Het bos daar was zeer dichtbegroeid waardoor de ontwikkeling van verschillende soorten belemmerd werd. De oplossing was het flink uitdunnen van het bos en duurzaam afvoeren van het hout.

Wilgen knotten

Jaarlijks terugkerend is onze bijdrage aan het planmatig knotten van wilgen aan de Gorlooplaan en langs de Tongelreep in Aalst. Het planmatige bestaat daaruit dat we elke twee jaar elke wilg geheel 'onderhanden' nemen, waardoor deze voor het landschap belangrijke blikvangers hun waarde blijven behouden. Voor broedende vogels heeft het als extra voordeel dat hier blijvende ruimte voor hen wordt geboden.

Dirck van Hornelaan (oostelijk ervan)

In februari en maart 2019 is het heideveld tussen deze laan en het nieuwe fietspad over de oude spoorbaan opgeschoond. De heide in dat gebied was goeddeels dichtgegroeid met veel Amerikaanse vogelkers (ook wel 'bospest' genoemd). We hebben eigenlijk het heideveld teruggebracht naar zijn meer oorspronkelijke staat door 10 tot 15 meter aan de zijkan-

ten structureel te ontdoen van allerlei houtopstanden die er niet thuishoren. De door ons ontwikkelde stronkentrekker heeft daar haar waarde bewezen.

Weliswaar was 2019 een uitstekend jaar voor de bloei van de heide in het hele land, maar het zicht op het door ons geschoonde veld werd in augustus wel heel erg zichtbaar en gaf een positief gevoel aan onze werkzaamheden en inspanningen.

Boomfeestdag 2019

Samen met de IVN Natuurwerkgroep en de schoolgidsen hebben alle basisscholen in Waalre een bijdrage geleverd aan het planten. Dit jaar vond dit plaats aan de Hutdijk, tegenover het Meeuwven.

Het Wolders ven

Aan dit ven, gelegen in het burgemeester Ossepark, hebben we op 30 maart 2019 allerlei bomen en struiken verwijderd en hebben we het regulier onderhoud van de bomen en struiken aan de voetpaden onder handen genomen.

Hoofddoel dit jaar was het structureel weghalen van een aantal wilde acacia's, een boomsoort die explosief was vermeerderd en die zeer bedreigend is voor andere inlandse soorten.

Na afloop was er voor de vrijwilligers een onverwachte en gezellige afsluiting

georganiseerd door de gelijknamige Stichting 'Het Wolders Ven'.

Blokven

In maart 2019 zijn samen met de aanpalende bewoners en hun buurtvereniging stronken en berken verwijderd. Ook dit was onderdeel van het jaarlijkse onderhoud van dit ven.

Brede School inrichting natuur-speelplaats.

Net voor de zomervakantie zijn er in juni 2019 markeringen aangebracht van de individuele speelplaatsen door middel van de aanwezige natuurlijke materialen. Heel bijzonder was het dat we dit mochten doen samen met de leerlingen van de beide basisscholen (Openbare en St. Christoffel). Dit was een voorbereiding op een uitgebreid plantplan wat in het najaar gaat plaatsvinden en ook samen met de schoolkinderen uitgevoerd zal gaan worden.

Plantplan november

Op 2 woensdagochtenden is door de kinderen van beide scholen het totale plantplan uitgevoerd in nauwe samenwerking met Natuurwerkgroep Waalre. Het enthousiasme van de kinderen was hartverwarmend en sommigen hadden moeite om met de activiteit te stoppen. Het betrof 15 verschillende boom- en struiksoorten die het gehele gebied een flinke impuls moeten gaan geven aan biodiversiteit. Het was een mooi samenspel tussen de natuurwerkgroep en

de scholen.

Uitje van de IVN Natuurwerkgroep Waalre.

Op 14 september op het einde van het seizoen (en tevens het begin van het nieuwe seizoen) is een grote groep vrijwilligers van de Stichting te gast geweest in en bij het Romeins museum 'Halder' in Sint-Michielsgestel op landgoed Haanwijk. Aansluitend was er een onderhoudende en uitgebreide wandeling door het hele natuurgebied wat in feite wordt gevormd door de natuurlijke uitlopers van 's-Hertogenbosch.

Start werkseizoen september 2019

Heideveld Dirck van Hornelaan

Het eerste project van het seizoen was de verdere opschoning van het heideveld. Tijdens dit project hebben we de landelijke natuurwerkdag ook hier laten plaatsvinden (ondanks de regen af en toe)

De Rottein (Familie van de Broek; Mosbroekseweg Waalre)

Aan de westkant van Waalre, direct langs de oevers van de Dommel, is landbouwgrond 'verkaveld' ten gunste van de natuur. Het veehouderijbedrijf van de familie van den Broek maakt deel uit van deze opzet. Door het plan is de eigenaar de mogelijkheid geboden om zijn 'erf' en de boerderijomgeving opnieuw in te richten.

Dit is gerealiseerd samen met de gemeente Waalre en ondersteuning van het Brabants landschap en de provincie. Het heeft de landschappelijke- en natuurwaarde een flinke impuls gegeven. De IVN Natuurwerk-

Wilgen knotten aan de Goorloop en langs de Tongelreep

Dames aan het werk met de Stronkentrekker in de Dirck van Hornelaan

groep Waalre heeft de eigenaar in december geholpen met het uitvoeren van het plan. Het plan omvat erfbeplantingen rondom de boerderij, het aanleggen van een poel, een hoogstamboomgaard en een oprijlaan van lindebomen tussen het dorp en het erf. Daarnaast zijn er hagen geplant bij de poel en rondom de hoogstamboomgaard.

Evaluatie afgelopen seizoen.

Er is opnieuw flink vooruitgang geboekt met het herstelplan van vennen en heidevelden. Dit seizoen is er veel werk verzet aan het Vennencluster Waalre (Groot Molenvan, Groot- en Klein Vlasrootven en het Vliegenvan).

Het heideveld aan de Dirck van Hornelaan behoeft geen betoog, daar zaten vele uren in. Zoals elk jaar hebben we in Aalst aan de Gorlooplaan wilgen geknot en bij het Meeuwven is aan de Noordzijde de dennen- en berkenopslag verwijderd.

In het Valkenhorstgebied hebben we twee dagen gewerkt om rondom het ven een belangrijk deel van de berken en dennenbomen te verwijderen, waardoor er minder water onttrokken wordt aan het ven en het zich daardoor beter kan gaan herstellen.

In het seizoen 2018-2019 hebben we opnieuw bijna 3000 uren besteed aan directe productieve uren inclusief voorbereidingen met en voor ons team. Daarnaast zijn er nog vele uren aan overleg, projecten en onderzoek besteed. Het aantal leden is uitgebreid naar 35 personen.

Toekomstvisie en organisatie ontwikkeling periode 2020-2024.

Innovatie-onderzoek en monitoring.

In juni 2019 is samen met een ecooloog van de Bosgroep Zuid een onderzoek verricht naar de effecten van onze nieuwe werkwijze. Bij 5 vennen en 1 heideveld is onderzoek verricht naar de verschillen van de oude en nieuwe werkwijzen. Hieruit is vastgesteld dat de resultaten aantoonbaar beter zijn, maar in eerste instantie een veel intensievere aanpak vereisen. De werkcyclus krijgt door de nieuwe me-

thodiek dan ook een heel ander verloop. In het begin is er meer inzet vereist gevolgd door een veel minder intensief onderhoudsprogramma. Belangrijk daarbij is gebleken dat een locatie jaarlijks partieel wordt aangepakt en dat de werkzaamheden goed vastgelegd worden. Gelukkig kunnen we voor de monitoring gebruik maken van het digitale systeem van Stichting het Brabants Landschap.

Toenemende regelgeving

De eisen in het kader van de Arbowet en HGA- (hulp bij geïsoleerde arbeid) wetgeving vragen steeds meer aandacht en verplichten ons om voortdurend meer investeringen te doen in gereedschap en voorzieningen tijdens de uitvoering. Daarnaast begint de nieuwe natuurwetgeving ook zijn invloed te doen gelden.

De Stronkentrekker

De stronkentrekker valt onder de wet van de hijswerktuigen en moet daarom voldoen aan een zogenaamde CE-certificering. Nog net in 2018 is het ons gelukt om deze certificering te verkrijgen voor de Stronkentrekker. Alle veiligheids- en sterktetesten zijn met goed gevolg doorlopen.

Op de startbijeenkomst van de groene vrijwilligers op 6 september 2019 in Best is door onze werkgroep een demonstratie gegeven over de werkwijze van het apparaat in de praktijk en de gevolgen hiervan voor het natuurbeheer. Tijdens een reguliere bijeenkomst van de vertegenwoordigers van de 12 landschappen in Nederland op 26 september in De Bilt hebben wij de gelegenheid gekregen om de nieuwe werkwijze en de werking van de Stronkentrekker te demonstreren.

*Wim van Stipdonk,
Nico Siebers, Ben Putman*

Jaarverslag 2019 Natuurwerkgroep Valkenswaard

Afgelopen werkjaar zijn we flink in de bossen achter de kweekvijvers in Valkenswaard aan het werk geweest voor Brabants Landschap. Hier hebben we aan de linkerkant van een zandpad een aantal bomen gesnoeid of omgedaan en er meer open plekken gecreëerd voor vogels, bijen en vlinders. Aan de andere kant van het zandpad hebben we juist meer bomen laten

staan, maar struikwerk weggehaald, zodat daar weer een ander soort diversiteit in het landschap ontstaat. Met een grotere groep vrijwilligers hebben we een groot stuk bos ingeplant met nieuwe boompjes. Aan deze activiteit hebben we ook weer een nieuw lid overgehouden die onze groep met enthousiasme is komen versterken.

knaagsporen van een bever

Na nieuwjaar zijn we voor Natuurmonumenten begonnen met wilgen knotten langs de Dommel, ter hoogte van de Peedijk. Dit om en om, om zo meer beschutting en nestgelegenheid te creëren. Ook zijn er 2 houtsingels onder handen genomen, om zo meer open gebied te creëren in het landschap. Ook hebben we met waadpakken een ven flink ontdaan van wilgen, die in en op de rand van de vennen groeien. Tijdens dat werk bleek dat diverse vogels er schik van hadden, meerdere winterlingen werden al gespot. Ook de bever is van de partij, zie bijgevoegde foto.

Hanita van Amelsvoort

Jaarverslag 2019 Publiekswandelingen en andere natuurbelevingsactiviteiten

In 2019 zijn 13 algemene publiekswandelingen gehouden in de gebieden van Valkenswaard en Waalre. 4 Wandelingen waren specifiek op vogels gericht en 2 op paddenstoelen.

In totaal namen 257 mensen deel aan deze wandelingen. In 2018 was dit aantal 360. Een belangrijke oorzaak was het slechte weer bij een aantal wandelingen. Bijvoorbeeld de Loonwandeling op 10 maart bracht slechts 5 mensen op de been. (in 2018 waren dat 41 mensen!)

Ook de paddenstoelenwandelingen ('s ochtends voor fotografen en 's middags voor algemeen publiek) op 6 oktober werden slechts door enkelen bezocht, terwijl deze wandelingen in voorgaande jaren, bij redelijk weer, 50 tot 75 deelnemers kenden.

De vogelwandelingen bereikten gemiddeld 20 – 25 personen per wandeling.

Voor de Vleermuiswandeling is nog geen oplossing gevonden. Mogelijk dat we in de toekomst kunnen aanhaken bij vleermuiswandelingen in de regio.

Naast de publiekswandelingen vonden in 2019 zes excursies op verzoek plaats. De aanvragen kwamen van een familie en een kennissenkring, een personeelsvereniging, een buurtorganisatie en de organisatie voor promotie van Natuurpoorten. Met deze wandelingen werden 59 personen bereikt.

De wandeling in de Malpie ter promotie van de Natuurpoorten bracht slechts 4 mensen op de been (slecht weer!).

Voor het “Centrum van Aandacht”, een initiatief van Cordaad, is in mei een natuurbelevings-bijeenkomst gehouden in de Hofnar.

Voor de Were Di Academy biedt IVN Valkenswaard-Waalre workshops “Sterrenkunde” aan (een voor leerlingen van Were DI en een voor de leerlingen van de bovenbouw van basisscholen). Afgelopen jaar hebben zich slechts 2 deelnemers aangemeld.

Op verzoek zijn er in 2019 drie lezingen gehouden over het onderwerp “de fascinerende sterrenhemel”.

In juni hebben we de jeugd weer waterdiertjes laten scheppen. De opkomst van de jeugd en ouders was mooi gespreid over de middag. Tientallen kinderen hebben naar hartenlust kunnen scheppen onder zomerse omstandigheden.

Emile Weijters

zomereik

Jaarverslag 2019 Bomenwerkgroep

In 2019 is Martijn Aarts het aanspreekpunt van de bomenwerkgroep geworden. Hij is boomadviseur en boomverzorger bij een hoveniersbedrijf dat zich met alles wat je rondom bomen kunt bedenken bezig houdt. Hij neemt daarmee het stokje over van Janka Kessener-Kochen. Dankjewel Janka!

Sinds het voorjaar van 2019 is er bij de Gemeente Valkenswaard een nieuwe Senior Beheerder Groen : Ad Lavrijssen. Martijn en Ad hebben regelmatig contact. De bomenwerkgroep wordt via dit contact goed op de hoogte gehouden van wat er op bomengebied speelt in Valkenswaard en krijgt de kans om advies te geven.

De Bomenwerkgroep heeft in 2019 de inventarisatie van waardevolle en monumentale bomen in Valkenswaard compleet gemaakt, en met de Gemeente gedeeld. We hadden het geluk dat we de bomen in de tuin van Luikerweg 54 mochten inventariseren op het moment dat de magnolia's vol in bloei stonden.

Daarnaast hebben we Fanny van Zon geholpen om de fietstocht "cultuurhistorisch Valkenswaard" (langs monumentale bomen en andere cultuur-historisch interessante locaties in en rondom Valkenswaard) een opfrisbeurt te geven. De route is nu ook in de IVN route app te vinden en is geschikt om met een scootmobiel te volgen. De scootmobiel club heeft er in augustus al van kunnen genieten. In oktober gaf Martijn een goed bezochte korte cursus "Boomveiligheid". Na een theorie avond gingen we tijdens een zonnige oktober-

ochtend zelf aan de slag in het van-Best-Park om gebreken en risico's in kaart te brengen. Ook onze contactpersoon bij de gemeente deed mee aan de cursus, en is dus helemaal op de hoogte.

De Bomenwerkgroep kan zeker versterking gebruiken: om een goed beeld van de waardevolle en monumentale bomen te houden zullen we blijven inventariseren. Daarnaast organiseren we ook in 2020 graag weer een cursus, en zijn er diverse kleinere projecten om de informatie over waardevolle en monumentale bomen in onze gemeente op te frissen en voor iedereen gemakkelijk toegankelijk te maken, zodat we met z'n allen die mooie bomen kunnen blijven bewonderen.

Lijkt het je leuk om ons te helpen, of heb je ideeën die je met de bomenwerkgroep wilt delen? Laat het dan weten aan Marjolein van der Voort, tel. 06-24418022, marjo061216@gmail.com

Ook als je eenmalig met een project wilt helpen zijn we erg blij.

Marjolein van der Voort

Jaarverslag 209 Jeugd IVN Valkenswaard Waalre.

In 2019 hebben we weer mooie momenten in de natuur meegemaakt. We hebben ons ingezet voor bio-diversiteit en natuurbehoud. We hebben ons verwonderd en we hebben genoten van al het natuurschoon wat onze omgeving ons biedt.

Begin 2019 zijn we met de *middengroep* van het Jeugd IVN naar het kasteel in Heeze geweest en hebben we ons verwonderd over die mooie grote bomen die daar staan. Doordat er geen bladeren aan de bomen zaten konden we goed zien wat het verschil is in de vorm, de knoppen en de bast van de diverse bomen. Ook hebben we nog een katapult gemaakt. Maar om er ook goed mee te kunnen schieten moeten we nog wel wat meer oefenen.

In Geldrop hebben we geholpen met het overzetten van de padden. Naast padden zagen we ook verschillende kikkers en kevers in de emmers zitten. Het was nog best wel een beetje eng om die padden op te pakken, maar sommigen van ons deden het op het laatst zonder enige moeite.

In Riethoven hebben we de vlindertuin bezocht. Daar kregen we een rondleiding in de mooie tuin en ontdekten we overheerlijke aardbeitjes. Daarna hebben we nog geholpen om de nieuwe aanplant water te geven. Dat konden ze ook wel goed gebrui-

ken, want het was een erg warme dag. Tijdens de vogelwandeling op de Malpie hebben we samen met Annie weer vele mooie vogels gehoord en gezien.

Met *alle groepen samen* hebben we, als Binnendag-activiteit, het Watermuseum in Arnhem bezocht waar we al spelend veel leerden over alles wat met water te maken had. En tijdens het kamp in Geldrop was water nog een keer het verbindende thema. Daar hebben we diverse spelen gedaan en we hebben met allerlei materialen een giga waterbaan gebouwd. Op de zondag heeft Jeroen van Delft ons, naast diverse kikkers, watertorren en andere insecten, alle watersalamanders laten zien die in Noord-Brabant voorkomen. Hoe bijzonder is dat!

Na de grote vakantie hebben we de *middengroep* en de *oudste groep* samengevoegd. Op de eerste activiteit in deze nieuwe samenstelling gingen

we naar de schapsherder op de Malpie en maakten we kennis met het leven van een schapsherder en ook leerden we het Koe-kiemonster kennen.

In samenspraak met Bosgroep Zuid Nederland zijn we op de fiets naar Borkel gegaan om daar een, in de bossen verschoolen, poel vrij te maken van de bomenopslag. Daarmee helpen we het leefgebied voor vlinders en libellen te verbeteren. We hebben de poel niet helemaal schoon gekregen maar toch hadden we veel werk verricht.

Ook hebben we een mooie wandeling gemaakt in een heel ander deel van het Dommeldal, onder de rook van Eindhoven, in de modderige Bokste Beemden.

Natuurlijk hebben we ons het afgelopen jaar ook weer ingezet voor de Natuurwerkdag op de Malpie en hebben we het jaar afgesloten met een gezellige kerstbijeenkomst onder het genot van warme chocolademelk en heerlijke marshmallow boven het kampvuurtje.

Dit jaar hebben we ook afscheid genomen van Donovan, Marcel en Ester, als leiding. Bij deze willen we hen bedanken voor hun gezelligheid, inzet en enthousiasme.

Voor 2020 staan ook weer diverse leuke belevenissen in de natuur op het programma. Wij kijken er al naar uit.

Joep, Maartje, Roel, Simone, Susanne, Patrick, Maria.

*Een
enthousiaste
lener*

Jaarverslag 2019 Uitleen projecten

Het is weer de tijd om terug te zien op het afgelopen jaar. Er werd in 2019 ook al weer druk gewerkt aan de totstandkoming van het volgende project. De eerste voorbereiding voor het uitlenen van het dan nog tentoongestelde project in ons IVN gebouw startte op zaterdag 9 november. Zo'n 20 enthousiaste mensen uit St. Michielsgestel komen elk jaar naar Valkenswaard om alvast kennis te maken met hetgeen ze te wachten staat. Dat was het project 'Kom kijken op de Hei' en het werd op 2 januari 2020 opgehaald door de Natuurgroep uit die plaats.

- * **'Zaden op Reis'** stond in 2019 in Peer (Grote Brogel).
- * **'Sta eens stil bij de Beek'** was te bewonderen in Oirschot waar het IVN tijdelijk het fraaie gebouw van de Scouting ter beschikking heeft.
- * **'Vogels in Vogelvlucht'** ging naar IVN Mierlo.
- * **'Kleur om te Overleven'** naar IVN Asten/Someren.
- * **'Zoogdieren.....Hoezo?'** naar de Natuurgroep in St. Michielsgestel en Natuurtuin 't Loo in Bergeijk.
- * Bij het IVN in Cuijk stond en staat **'Het Rijk van koning Eik'** en **'Kleur om te overleven'**.

Voorlichting werd gegeven in Oirschot, Asten en Bergeijk.

Basisschool De Wilderen in Waalre heeft **'de Beek'** nog in huis gehad. Het was de eerste keer dat ze een project leenden. We hopen dat ze ook dit jaar weer een project onder hun hoede zullen nemen.

Voor de lener is het soms moeilijk het project op de bestemde plaats te krijgen. Kleine vrachtwagens, campers, boedelbakken en paardentrailers (schoongemaakt) worden hiervoor gebruikt door bereidwillige mensen. Vaak zitten op de borden kwetsbare spullen waardoor het gewenst is dat de borden stand vervoerd kunnen worden.

Wil Koopman

2019 was een kalm jaar. We hadden geen speciale evenementen.

Het onderhoud aan de tuin is het hele jaar rond een wekelijkse activiteit op de dinsdagmorgen en in het zomerseizoen wordt er vaak ook nog op de woensdagmiddag gewerkt. In de herfst en winter is het werk vooral snoeien van struweel, schoffelen en harken van paden, opschonen van de poeloever; vanaf maart krijgen de siertuin en moestuin meer aandacht.

Een bijzondere activiteit was het verwijderen van onze omgewaaide ratelpopulier. Dat was een schok: deze stond nog niet zo lang in de Vlindertuin en zag er steeds reuze gezond uit. Maar die juni storm maakte korte metten met de boom. Helaas.

Eens in de maand waren er weer op de woensdag de succesvolle Kindermiddagen. De vaste groep medewerkers van de "kinder-activiteiten" had ook dit jaar een erg aantrekkelijk programma bedacht en gerealiseerd. Met een toepasselijk thema voor elke maand.

De Nachtvlindernachten mogen ook tot vaste succes-activiteiten van de Vlindertuin worden gerekend. Er komt altijd een "kerngroep" van liefhebbers en daarbij ook wel incidentele bezoekers. Dit jaar was met 446 soorten nachtvinders, waarvan 66 soorten voor het eerst, het beste jaar tot nu toe. Het aantal waargenomen soorten is

wel toegenomen, maar het totale aantal nachtvinders is duidelijk achteruit gegaan.

Ook overdag zijn er met goed speuren diverse interessante waarnemingen gedaan. Van 13 bijzondere zeldzame of zeer zeldzame waarnemingen is een kleine foto toegevoegd. Aan het eind van dit artikel staat een korte toelichting. De Vlindertuin is echt wat biodiversiteit betreft een hotspot geworden.

De handbediende grondwaterpomp was na jaren dienst versleten. Een deel van de subsidie van de gemeente Waalre aan het IVN-VW is besteed aan een nieuwe pomp. Een noodzaak, want in een droge zomer moeten we sommige beplanting water kunnen geven. De poel heeft dit jaar nèt niet droog gestaan gelukkig.

De nieuwe Vlindertuin-informatiebordjes, die we eind 2018 hebben laten maken, zijn door Harry prachtig in de bestaande oude frames geplakt. Mooi hergebruik! Voor een deel op de oude, voor een deel op nieuwe paaltjes, staan ze weer helder en leesbaar op de bekende plekken in de Vlindertuin.

Mariët Roozeveld van der Ven.

Nieuw welkomstbord op de poort

Bloeiende venkel met koninginnenpage-rups

Nieuwe bordjes

NL doet: dames zetten de banken in de verf.

Toelichting bij de foto's.

De rups van de **Iepenpage**. Een zeldzame verborgen levende dagvlinder. Herontdekt pas in 2012 in Heerlen. Wordt sinds 2017 ook in Waalre waargenomen vliegend rond de toppen van iepen.

Vaal kokerbeertje. Een sinds kort voor Nederland nieuwe beervlinder. Voor het eerst waargenomen in Zeeland in 2014. Is sindsdien in opmars in Noord Westelijke richting.

Zwarte witvleugeluil. Een zeer zeldzame nachtvlinder. Neemt langzaam in aantal toe, tot 39 waarnemingen in 2019. Komt lokaal voor in de duinen en in de zuidelijke helft.

Allygus maculatus. Een zeer zeldzame (ca. 2mm) dwergcicade. In 2019 maar 9 waarnemingen.

Zwartvlekgranietmot. Een zeer zeldzame micro-nachtvlinder, spanwijdte ca. 17mm. De laatste jaren langzaam in opmars.

Schorsvaandeldrager. Een zeer zeldzame micro, spanwijdte 15mm. De rups leeft van oud hout.

Zalmkleurig knoopvlekje. Een zeer zeldzame bladroller (micro).

Schijnsnoerhalskever. Een erg klein (2mm) zeer zeldzaam kevertje. Het blijkt de eerste waarneming in Noord Brabant. Is gedetermineerd door Tim Faassen.

Azuurblauwmot. Een zeer zeldzame fraaie micro. Rups leeft op korstmossen.

Hazelaarboktor. Een (11-15mm) zeer zeldzame boktor. Vooral in het zuiden van Nederland.

Schaarse muggenwants. We wisten eerst niet wat het was. Een kleine (ca. 4mm) zeer zeldzame roofwants. De eerste vondst in Nederland in 2014. Werd in 2019 relatief veel waargenomen.

Gele hersentrilzwam. Zeer zeldzame trilzwam, voor determinatie is microscopische controle nodig. De gele korstzwam fungeert als gastheer en die staat hier op een eiken flintstone bank.

Eiken-ruigsprietboktor. Een kleine (5-8mm) zeer zeldzame boktor. Komt vooral voor in het ZO van Noord-Brabant en Limburg.

lepenpage (*Satyrium w-album*)
Mirriam

Vaal kokerbeertje (*Eilema caniola*)
Ferry Duyvelaar

Zwarte witvleugeluil
(*Aporophyla nigra*) Mirriam

Allygus maculatus
(Dwergcicade)
Bernard

Zwartvlekgranietmot
(*Eudonia delunella*)
Frans Verhoeven

Schorsvaandeldrager
(*Dasycera oliviella*)
Hans

Zalkleurig knoopvlekje
(*Eucosma metzneriana*)
Bernard

Schijnsnoerhalskever
(*Euglenes oculus*) Hans

Azuurblauwmot
(*Stenoptinea cyaneimarmorella*)
Ferry Duyvelaar

Hazelaarboktor
(*Oberea linearis*) Hans

Schaarse muggenwants
(*Empicoris rubromaculatu*) Hans

Gele hersentrilzwam
(*Tremella aurantia*) Bernard

Eiken-ruigsprietboktor
(*Exocentrus adpersus*) Bernard

Jaarverslag 2019 Redactie

Vier keer per jaar komt ons blad : "D'n Nieuwe Hof" uit. Elk seizoen is vertegenwoordigd. Daarom proberen wij onze datum van uitgifte steeds te plannen rond het begin van het nieuwe seizoen: 21 maart, 21 juni, 21 september en 21 december. De foto's op de voorpagina verwijzen hier uiteraard ook naar: lente, zomer, herfst en winter zijn direct herkenbaar.

Soms moeten we wat schuiven met onze datum van uitgifte in verband met geplande vakanties. Mieke van Baalen zorgt er telkens voor, dat alle artikelen, voor zover nodig, in kolommen gezet worden en voorzien van foto's een plekje krijgen in ons blad. Dikwijls moet er op het laatst nog geschoven worden omdat er nog wat bij moet, of nog andere veranderingen doorgevoerd moeten worden. Dat deed ze tot nu toe vaak vanaf haar vakantieadres. Eigenlijk moet dat niet hoeven, vinden wij. Vandaar dat straks ons zomernummer ietsje later zal komen, maar nog wel voordat de scholen hier vakantie krijgen.

De achterpagina is altijd voor een werkgroep. Een mooie kans om te laten zien hoeveel fantastisch functionerende werkgroepen wij rijk zijn! Elke werkgroep is welkom! Er is nog ruimte in de volgende nummers!

Tenslotte willen wij graag een extra woordje van dank uitspreken naar Arthur Jeurissen. Al vanaf de tijd dat er nog gestencild werd, is Arthur intensief betrokken geweest bij ons verenigingsblad. De uren die hij

heeft doorgebracht achter het kopieerapparaat zijn niet te tellen. De lay-out, de laatste correcties, alles gebeurde met de grootste nauwkeurigheid. En daarnaast had hij ook nog de verzending van alles wat per post moest, plus één van de grootste stapels om huis aan huis te bezorgen! Hij heeft aangegeven dat de verzending hem de laatste tijd wat teveel begint te worden. Met name omdat eerst het grote postkantoor, en later ook nog de nodige postagentschappen één voor één verdwenen. Gelukkig mogen we hem nog wel in ons midden houden als redactielid. Daar zijn we heel blij om. We hebben een fijn team en werken met veel plezier aan "D'n Nieuwe Hof". Die is van ons allemaal, dus: heb je iets te melden, een leuk artikel, een mooie foto, alle kopij is welkom! Samen maken we er iets moois van!

*Namens de redactie
Nelly van der Burgt*

Contactgegevens IVN-werkgroepen Valkenswaard

Werkgroepen	Contactpersoon	Telefoon	E-mailadres
Bomenwerkgroep	Martijn Aarts	06 21466671	martijnaarts@onsmail.nl
Documentatiecentrum	Ria Rutten	2015723	h.rutten21@chello.nl
Natuurwerkgroep Valkenswaard	Hanita en Wim van Amelsvoort	2042979	amelsvoort36@hotmail.com
Natuurwerkgroep Malpie	Ad Baken	2015181	h.baken@chello.nl
Jeugd-IVN	Ad Baken	2015181	h.baken@chello.nl
Leskisten	Lies van Gompel	2068470	liesvangompel@onsbrabantnet.nl
Publiciteit	Emile Weijters	2075670	e1000acmw@gmail.com
Redactiewerkgroep	Mieke van Baalen	2217748	miekevanbaalen@gmail.com
Schoolgidsengroep V'waard	Lies van Gompel	2068470	liesvangompel@onsbrabantnet.nl
Schoolproject	Fanny van Zon	2212983	fanny@vanzon.nu
Schoolproject uitleen	Wil Koopman	2017955	wilkoopman@onsmail.nl
Tuinwerkgroep	Irene Martens	2018712	ireen@onsmail.nl
Vogelwerkgroep	Gerrit Klitsie	2046951	gklitsie1947@kpnmail.nl
Wandelingen (incl. Waalre)	Emile Weijters	2075670	e1000acmw@gmail.com

Contactgegevens IVN-werkgroepen Waalre

Werkgroepen	Contactpersoon	Telefoon	E-mailadres
Scholenwerk Aalst	Chantal v. d. Strigt	2217250	oudenstrigt@hetnet.nl
Natuurwerkgroep Waalre	Ben Putman	06 51346934	ivn.n.w.gr.waalre@gmail.com
Milieuwerkgroep Waalre	Ton Remmen	2218080	ton.remmen@planet.nl
Vlindertuin Waalre	Bernard Fransen	2216011	fransenb@xs4all.nl
Wandelingen Wolders Ven	Annelies Wagter	2216700	awpwagter@gmail.com
Wandelroutes	Cor de Jong	2115479	cfjdejong@versatel.nl
Regionale cursuswerkgroep:	Cor de Jong.	2115479	cfjdejong@versatel.nl

Contactgegevens IVN-werkgroepen Riethoven

Werkgroepen	Contactpersoon	Telefoon	E-mailadres
Scholenwerkgroep	Nellie Das	2016075	nelliedas@gmail.com
Scholen wandelingen	Nellie Das	2016075	nelliedas@gmail.com
IVN-wandelpaden	Jan Das	2016075	jandas61@hotmail.com
Vlindertuin Riethoven	Jan Das	2016075	jandas61@hotmail.com

Redactieleden Valkenswaard - Aalst/Waalre

Mieke van Baalen
Nelly van der Burgt
Arthur Jeurissen
Wouter Kiela
Irene Martens
Annelies Theeuwes
Frans Vierstraete

LET OP

Tekst digitaal aanleveren als **los bestand** op ons mailadres:
natuurwijzer@gmail.com

Wilt U de illustraties als een **los bestand** aanleveren,
dit is belangrijk om een goede kwaliteit afdruk te krijgen

De inleverdatum voor het **zomernummer** is
Vrijdag, 19 juni 2020

Startpunt QR-wandeling Meeuwven

Onderhoud wandeling

Werkgroep Wandelingen

Leden werkgroep

*Wim en Bep
Van Stipdonk
Henny Heestermans
Bernard de Gier
Cor de Jong, coördinator*

De controlegroep

*(naast werkgroepleden)
Riek Compen
Gerrit Boekesteijn
Annelies Wagter*